

Pesta 12/24 noemvre.

Va esí dominec'a. | Redact. : strad'a lui Leopoldu nr. 32.

Nr. 46.

Anulu VIII, — 1872.

Pretiu lu pe anu 10 fl., pentru Romaní'a 2 galbeni.

Limb'a si scen'a.

— Discursu, tienutu in adunarea gen. a Societátií pentru fondu de teatru natiunalu, la Timisióra in 11 noemvre c. n. 1872. —

Onorabila adunare!

Uitandu-me in giuru de mine, si avendu onórea sê vedu acésta alésa cununa de fruntasiá inteligintiei nóstre din aceste parti, mi-salta anim'a de bucuría si fericire, cá ide'a infintiárii unui teatru natiunalu romanu, si aice — ca pretotu-indene — e salutata cu adeverata caldura, inca si in aceste timpuri de miseria pentru manosulu Banatu.

Unu semnu imbucuratoriu e acest'a pentru esistinti'a nóstra natiunala si viitoriulu nostru, — mai alesu in epoc'a presinte, in care brum'a coruptiuniloru de multe feluri a vescedítu in unele anime flórea sperantiei intr'unu viitoriu mai frumosu, — in care ventulu desperatiunii nimicítorie a suflatu din multe pepuri stéu'a consciintiei natiunale, — si in care tarí'a de credintia in triumfulu inaintárii nóstre pe calea culturei si a civilisatiunii a inceputu a slabí chiar si in unele individualitáti mai eminente.

Acestu semnu ni spune, cá publiculu nostru totu se mai scíe inca insufletí pentru o idea natiunala, — cá elu nutresce 'n sinulu seu zelu de contribuire pentru tóte institutelu nóstre de cultura, numéscu-se acele: teatru, scóla séu biserica, — si cá prin urmare noi avemu unu viitoriu.

Numai natiunea aceea nu póte sê aspire la vr'unu rolu mai onorificu in analele viitoriului, care nu e capabila a se inspirá de vr'o idea natiunala, si nu posiede in anim'a si mintea sa zelulu de sacrificiu pentru realisarea acelei idee.

Sub impressiunea bucuríei, ce-mi procura vederea acestei adunári frumóse, a trei'a in cestiunea infintiárii unui teatru natiunalu, ve rogu sê-mi permiteti a usá de acésta ocasiune, spre a ve intretiené pe câte-va mominte despre unu sujetu, prin care me voiu nisuf a dovedí necesitatea unui teatru natiunalu romanu.

Vreu sê vorbescu despre limba in reportu cu scen'a, demonstrandu marea importantia a scenei pentru poleirea si respandirea unei limbe, concludandu la necesitatea ei mai alesu la noi Romanii.

Dar fiindu cá am temere, cá sujetulu abundante, ce mi-am propusu a-lu tratá, e superioru fortieloru mele spirituale si studiiloru mele necomplete, — ve rogu sê binevoiti a me onorá cu pretiuít'a dvóstre indulgentia!

Si acuma sê intrámu in materia!

Ce este natiunea?

Scriitorii diferiteloru popóre au facutu o multíme de definitiuni complicate pentru

explicarea ideei exprimate prin cuventulu „natiune.“

Eu nu-i voiu urmă pe terenulu lunecosu alu filosofiei teoretice, nici nu voiu citá acuma celu pucinu un'a din definitiunile loru, ci voiu încercá a vi presintá eu o definitiune — de nu mai practica, mai clara si mai corespundietória, celu pucinu mai — scurta.

Eu dara dîcu: natiunea e — limb'a.

Ori ce alta definitiune — dupa parerea mea — nu corespunde adeverului, séu ca sê me servu de unu cuventu mai domolu, nu e — expresiva.

Da, natiunea e limb'a, — intocmai cum limb'a e — natiunea.

Déca nu existe natiune, nu póte sê existe limba; dar déca nu este limba, nu póte sê fía nici natiune.

Ómenii, cari nu posedu o limba propria a loru, diferitória de a natiuniloru din giurulu loru, nu se potu numí natiune, ci numai adausu alu acelei natiuni, a carei-a limba o vorbescu dinsii.

Va sê dîca, natiune e acea glóta de ómeni, cari au limb'a loru propria.

Vedeti dara ce tesauru mare este pentru o natiune limb'a sa?!

Conditieunea ei de viétia, fara care n'ar existe ca atare.

Limb'a i este totulu: viéti'a, existinti'a sa natiunala, si conservatóri'a in vítoriu.

Dar déca limb'a e natiunea, si valórea natiuniloru se mesura dupa starea de cultura in care se afla limb'a loru.

Asié e!

Din ce in ce limb'a s'aventa la unu gradu mai naltu alu culturei natiunale, cu câtu ea si-ia unu sboru mai rapede in orisonulu civilizatiunii universale: cu atátu si natiunea respectiva ajunge mai stimata, mai marita si mai admirata; numele ei se respandesce pe aripele ventului in tóte directiunile, si pe acolo alte némuri inferióre in cultura i se inchina ca la unu modelu, de la care au sê invetie totu ce e naltu si frumosu.

Dar din momentulu in care limb'a a inceputu a decadé, a fi desconsiderata, necultivata de cei inspirati cu schintéu'a dumnedieéseca, — din momentulu in care fíii natiunii incepu a-si uitá limb'a materna, si — despretiuindu-o nebuscesc — adópta un'a straina idiómelor natiunale si virtutiloru strabune, — din momentulu in care mam'a cu fiic'a sa, parintele cu fiulu seu, frate cu frate, sora cu sora, omu cu omu, nu mai vorbescu in limb'a loru natiu-

nala si mostenita de la stramosi: s'a si sapatu mormentulu acelei natiuni, — si sórele vítorului seu a apusu pentru totu-de-una.

Ne mai avendu limba, ea va perfí ca atare, nu va mai existe ca natiune, si se va contopí in alt'a, si peste câti-va secolu nici numele-i nu se va mai scí.

Acest'a e sórtea natiuniloru trandave, necapabile a-si iubí limb'a loru.

A nu-si cultivá limb'a, e egalu cu sinuciderea!

Opriti o natiune in cultivarea limbei sale, — apoi nici odata sê nu ve mai temeti de ea!

Rapiti-i limb'a, si totu-odata i-ati stinsu existinti'a sa pentru totu-de-una!

Éta explicatiunea instinctului, pentru care ori si ce natiune, care stâ la innaltímea missiunii sale, si-iubescce limb'a intocmai ca viétia; éta totu-odata si deslegarea enigmei, câ pentru ce unele guverne despotice suprima cu greutatea stancei de granitu mai alesu limb'a nefericitelor natiuni subjugate!

Ferice de natiunea aceea, care — iubindu-si limb'a cu pietate — o vede desvöltandu-se pe calea progresului in cultura, câ-ci vítoriu ei are sê fía insemnatu cu *litere de aur* in anelele culturei popóreloru; dar vai de natiunea necapabila de acésta iubire, câ-ci ea nu-si póte sperá viétia indelungata, ci va perfí cum se cufundara in valurile eternitâti sute de popóre remase 'n barbaría.

Déca deschidemu marea carte a istoriei universale, si frundiarimu paginele ei, pe acele potemu cetí nenumerate esemple, cari ni potu serví dreptu adeverintie in ambele aceste casuri.

Vomu gasí acolo numele a sute de natiuni, cari in vechime erau mice si neconsiderate, ér asta-di sunt mari si respectabile, — pentru câ o nalta idea natiunala, iubirea de limba si de rasa, le-a condusu in tóte actiunile loru, acést'a li-a inspiratu curagiu si constantia, si acést'a li-a asiguratú triumfulu.

Dar totu-odata acele pagine ale istoriei ni-au conservatu si alte mfi de numiri ale natiuniloru, cari odinióra erau mari si temute, cari inse asta-di sunt mice si neconsiderabile, séu chiar au si peritu de totu de pe fati'a pamentului, — câ-ci li-a lipsitu acea nalta idea natiunala, care conduce natiunile pe calea faptelor mari la plaiulu nemorii.

O nalta idea natiunala, transplantata din generatiune in generatiune, nutrita cu insufletire si incredere in triumfulu acelei idee, inspi-

ra potere in toti si produce minuni. Cultulu ei este o mare fortia in ori ce poporu, câ-ci acel'a suplinesce multe lipse, intregesce numerulu luptatoriloru, face nevediuata si derima ori ce stavila, si in fine acceleréza ór'a triumfului, — care (de si nu de odata, dar) candu candu-va totu-si trebue sê sosésca de siguru.

Dar lips'a acestei idee cangrenéza si corpulu sanetosu, slabesce poterile cuceritórie, micsioréza numerulu câtu de colosalu alu luptatoriloru, si pericliéza succesulu ce de alt-mintre trebuia sê ffa siguru.

Luandu dara dreptu invetiú istori'a universalá si esperinti'a de tóte dílele, ceea la care trebue sê tindemu totu-de-una — déca voimu sê esistemu ca natiune si sê avemu unu víitoriu frumosu — e, a nutrí totu-de-una acésta idea natiunala in toti fíii natiunii.

Activitatea nóstra are sê purcéda in totu momentulu numai in directiunea, care conduce la respandirea si popularisarea acestei idee.

Tînt'a nóstra suprema nu póte fi alt'a, decâtu a o desvoltá si clarificá, spre a o poté intielege toti; a o presintá toturora in adeverat'a sa valóre, ca astu-felu toti s'o póta apretiú si sê ffa indemnati a sacrificá pentru ea tóte; pe scurtu, a invetiá pe toti si pe tóte a-si iubí limb'a loru natiunala.

Stramosii nostri inca au facutu asié. Din-sii — precum scríe istoriculu latinu — s'au luptatu mai multu pentru limb'a, decâtu pentru viéti'a loru.

Ei au voitu a-si garantá esistinti'a natiunala, de aceea s'au luptatu mai pe susu de tóte pentru limb'a loru.

Si ei n'au luptatu insedaru.

Ei au moritu, viéti'a loru s'a stinsu, dar limb'a loru esiste si adi. O avemu noi, ca o mostenire sacra, rescumperata cu pretiulu a sute si mii de martiri ai trecutulu nostru. Limb'a existe, si din Tisa pana la Balcanu resuna accentele ei pe mormintele stramosiloru, — cari dormu in linisce, câ-ci si-au implinitu misiunea.

Déca ei n'aru fi fostu inspirati de o nalta idea natiunala, déca ei s'aru fi luptatu mai multu pentru viéti'a, decâtu pentru limb'a loru: sub greutatea secoliloru impilatori ei aru fi peritu de multu dimpreuna cu limb'a loru, si astu-felu noi asta-di nu amu mai existe ca Romani.

Asié a fostu Romanulu in trecutu, dar asié trebue sê ffa si in víitoriu, déca voiesce sê traiésca si sê aiba unu rolu in istori'a lumei.

Inse unu cantecu dulce si natiunalu ni spune, câ Romanulu si acuma incepe a tinde la innaltímea misiunii sale.

Cine e acel'a, care pentru tiéra,
Limba si natiune se arunca 'n focu?
Sangele si-lu vérsa in lupta amara
Pentru libertate si strabunulu locu?

O! Romanulu este, celu de toti uitatu,
Care spre viétiá adi s'a desceptatu!

(Muresianu.)

Cantati, Romani, acestu cantecu, cantatulu necontentitu, resimtíti-lu totu-de-una si tra-duceti cuvintele lui in fapte!

Istori'a ni e martora, câ esistinti'a nóstra natiunala a fostu atacata de nenumerate ori; fulgerulu secoliloru impilatori a tresnitu de multe ori in arborele natiunitátií nóstre; au sangeratu multi martiri ai romanismului: inse ras'a nóstra vênjósá a suportatu cu barbatia tóte acele atacuri, radecinele arborelui lovitu de fulgere au incoltítu de nou, si sangele martiriloru nostri a fostu sementi'a cea mai fructifera pentru respandirea marei idee natiunale. —

Stramosii nostri au moritu pentru o idea natiunala. Rolulu nostru e mai usioru, noi trebue sê traimu pentru acea idea!

Partea loru a fostu lupt'a cu armele in mane, — partea nóstra e lupt'a spirituala, pe terenulu intelectualu.

Ceea ce ei au eluptatu si ni-a lasatu nóue dreptu mostenire, noi trebue s'o conservâmu, s'o desvoltâmu si s'o transitemu astu-felu generatiuniloru urmatórie.

Rolulu nostru e mai usioru, dar nu mai pucinu importantu; câ-ci déca nu vomu fi la innaltímea misiunii nóstre, potemu sê perdemu pré usioru moscenirea stramosiésca.

Acuma e pentru noi epoc'a, in care trebue sê dícemu toturora:

Susu la fapte dara, lucrulu sê traiésca,
Junele concurga cu focu ardietoriu,
Ér barbatulu deie minte barbatésca,
Si poetulu cante-unu mandru víitoriu.
Tînt'a ffa un'a si nestramutata,
Ér devis'a nóstra ffa: „unanimu!“ ...
Fratiloru de-unu sange, de-a mai fostu odata,
Asta-di e de lipsa, ca sê ne 'ntrunimu!

(Vulcanu.)

Rolulu nostru e mai usioru, decâtu alu protoparintiloru nostri, dar nu mai pucinu periculosu. E dreptu, câ de acuma inainte viéti'a

nóstra individuala nu va mai fi periclitata, — dar cea natiunala va fi espusa in continuu la atacuri cumplite; stramosii nostri s'au luptatu cu barbarismulu inarmatu, ér noi avemu sê dâmu fatia cu civilizatiunea nearmata, care totu-de-una e mai periculósa pentru viéti'a natiunala a unei natiuni inferióre in cultura.

Unic'a arma ce potemu se opunemu civilizatiunii desnatiionalisatórie e urcarea nóstra la acel'a-si gradu alu civilizatiunii — prin cultur'a natiunala.

Nici o natiune culta, sê fi fostu aceea câtu de mica, n'a peritu inca, — ma au resistatu chiar si unoru natiuni multu mai mari decâtu ele, — inse remase in stadiulu barbariei.

Nu vomu perí nici noi, déca — tienendu contu de pretensiunile secolului presinte — ne vomu inarmá cu scutulu civilizatiunii adeverate, — déca vomu innaltia poporulu nostru la gradulu modernu alu culturei, déca vomu inspirá in toti si in tóte cultur'a natiunala.

Si acésta cultura se incepe cu limb'a, cu cultivarea ei, cu aredicarea ei la unu locu onorificu in concertulu celoralalte limbe culte.

Ér acést'a desvoltare a limbei reclama din partea nóstra o preferire pentru ea, o iubire sincera si nestramutata.

Dar cum sê nu ni iubimu noi limb'a, — sciindu, câ de la acésta iubire atérna esistinti'a nóstra natiunala?

Cum sê nu fimu gat'a a sacrificá ori si pentru cultur'a ei, sciindu, câ in sarac'a nóstra dins'a ni-a remasu unic'a comóra moscenita de la stramosi?

Cum sê nu o preferimu noi tuturoru limbeloru straine, scriindu, câ aceea e mai frumósa si mai armoniósá, câ e limb'a poesiei si a artiloru frumóse?

Care Romanu nu tresalta de mandria si bucuria la audiulu acestei esclamatii a poetului?!

Multu e dulce si frumósa
Limb'a ce vorbimu,
Alta limba-armoniósá
Ca ea nu gasimu;
Salta anim'a 'n placere
Candu o ascultâmu,
Si pe budie-duce miere
Candu o cuventâmu.
Totu Romanulu o iubesco
Ca sufletulu seu...

O! vorbiti, scriti romanesc,
Pentru Dumnedieu!

(Sionu.)

Si déca acésta iubire n'ar gasí unu locu-sioru in anim'a nóstra, déca peptulu nostru n'ar palpitá mai ferbinte la sunetulu musicalu alu cuvinteloru romanesci, déca n'amu fi capabili a preferí limb'a nóstra tuturoru celoru straine: e bine, atunce sê esîmu la poporu, si sê invetiâmu de la elu a o iubí!

Bietulu nostru poporu, batjocorit si impilat in decursu de secolu, in butulu tuturoru persecutiuniloru si-a pastratu nu numai natiunalitatea, dar inca si iubirea sa de limba.

Ma unde tiran'a erá mai cruda, acolo isbucniá din elu mai espresivu si mai avutu cumplitulu tîpetu alu iubirii de limba si natiunalitate.

Én ascultati ce respunde tieranulu romanu muscalului subjugatoriu, carele voiesce sê-i obtuda limb'a sa grosolana:

Muscalesce-oiu invetiá,
Candu eu limb'a mi-oiu uitá,
Candu va cresce grâu 'n tinda,
Si-a ajunge spicu 'n grinda,
Candu va cresce grâu 'n casa,
Si-a ajunge pana 'n mésa!

(Colectiunea Alesandri.)

Si sciti cine stêrnesce si desvólta simtiemintele aceste in bietii Romani cari gemu sub cnut'a muscalésca?

Femeele lor.

Copil'a romana de pe malulu Prutului nefericitu numai asié primesce amorulu junelui seu, déca acel'a e Romanu verde.

Éta cum se plange unu flacáu romanu din acele parti de perderea amantei sale:

Dragu mi-a fostu drumulu incóce,
Dar n'am pentru cine-lu face!
Puiculiti'a ce-am iubit
Díce, câ m'am muscalitu,
Si-mi vorbesce dusmanesco,
De pe malu candu me privesco,
Si-mi totu díce: Fugi departe,
Câ de mine tu n'ai parte!
Candu erai Romanu curatu,
Suffetulu meu ti-l'am datu;
Dar de candu te-ai cazacitu,
Esti ca draculu de uritu!"

(Colectiunea Alesandri.)

Déca si domnisiórele nóstre aru respunde asié juniloru, cari li spunu in limbe straine sã-

cretulu animei loru, nici tenerii nostri n'aru preferí atâtu de bucurosu limbele straine in conversatiunile loru de prin salóne.

Din nenorocire inse institutete romane pentru educatiunea feteloru ni lipsescu cu de-sevêrsîre; fetele romane cari esu din cutare institutu straiuu, nu numai câ si-uita limb'a, dar acolo si-castiga si unu óre-care despretiu pentru ea; de aice vine deplorabil'a impregiurare, câ inca si adi in multe familie romane limb'a natiunala e unu óspe strainu.

De nefericit'a Bucovina nici câ vorbescu aice. Acolo, precum scimu, limb'a nóstra se afla intr'unu stadiu atâtu de vrednicu de plansu incâtu câti-va patrioti romani fure siliti a fondá unu diariu germanu spre a fi intielesi de catra Romanii din acea tíera odinióra romana.

Ori cine trebue sê recunósca dimpreuna cu noi, câ situatiune de acést'a duce la decadintia si perire natiunala.

Deci pana ce inca nu e tardû, sê ne grabimu a pune o stavila pericolului, care amenintia limb'a si natiunitatee nóstra!

Sê fondâmu institutete pentru conservarea, respandirea si poleirea limbei nóstre!

Societatea, a carui membru am onóre sê fíu si eu, si la a careia adunare generala suntemu de fatia acuma, are scopulu de a infintiá cu timpulu unu asemene institutu pentru limba, adeca scen'a teatrala.

In adunarea de inaugurare a societâtii nóstre, tienuta la Deva in 1870, am avutu onóre deja sê vorbescu mai pe largu despre importantia scenei din punctu de vedere natiunalu. *)

Nu voiú sê repetiescu acuma cele díse atunce; voiú constatá numai atâta, câ scen'a e unulu din organelele cele mai corespundiatórie pentru conservarea, respandirea si poleirea limbei.

Sê ne grabimu dara toti din tóte partile a aduná ofertele si contribuirile nóstre, spre a poté infintiá o suprema scóla pentru cultivarea limbei nóstre, care e garantia esistintiei nóstre in vfitoriu!

Deschideti pungele vóstre, bogati si saraci, — si depuneti obolulu vostru pe alta-riulu natiunii, — pentru innaltiarea limbei vóstre!

Ómeni buni, confrati de sange,
Voi Romani adevérati,

N'audíti câ cine plange?
Én viniti si ascultati!
Mam'a nóstra cea comuna
Geme, plange, dorerosu;
Plansulu ei cumplitu resuna,
Si petrunde pana 'n osu.
Limb'a nóstra de 'ncantare
N'are casa de-aperatu;
Susu Romani cu micu cu mare,
Haid' sê-i facemu unu palatu.
Susu nepotii lui Traianu,
Dati-i, dati-i câte-unu banu!

Iosifu Vulcanu.

C a n t e c u.

Precum mandre paserele
Cantu voióse prin valcele,
Si unu imnu melodiosu
Tóte 'naltia cu iubire
Catra ceriu, catra dieire,
Catra tron-u maiestosu.
Astu-feliu si-eu cu-a mea lira,
Asiu voi unu imnu sê cantu
Catra tropulu teu Elvira,
Catra-amorulu celu mai santu.

Precum sórbe mandrulu sóro
Róu'a lina de pe flóre,
Candu in caru-i rubinosu
Din océnulu de lumina
Ese veselu si 'nsenina
Totu cuprinsulu negurosú:
Astu-felu si eu asiu vré iubita
Din alu ochiloru cristalu,
Si din gén'a-ti aurita
Sê-ti sorbu plansulu virginalu!

Precum silfulu candu zaresce
O factia ce lucece
Catra dins'a a sboratu,
Si in flacar'a-i ardienda
Lasa arip'a-i plapanda,
Móre pent'unu sarutatu!
Astu-felu, dulcea mea lumina,
Unu sarutu asiu vré sê-ti ceiu;
Si de buz'a-ti rubinina
Arsu, pîrlitu sê moru si eu.

I. C. Fundescu.

*) „Familia“ 1870 nr. 40.

Avramu Iancu

si

Adunarea de la Duminec'a Tomei

si cea din 3/15 maiu 1848.

(Urmare.)

„Organulu Natiunalu“ asié incepe descrierea siedintiei din 15 3 maiu: „Diu'a acést'a de mii de ómeni insetati de libertate ca diu'a rescumperârii asceptata si de multi temuta, resarî. Ea fu tocmai ca si cea de Dumineca, stralucitória in frumsetia. Spre castigarea timpului, Ddieiésc'a liturgía se tienù la 6 óre diminéti'a, candu de odata se cantà imnulu: „*Imperate cerescu!*“ spre chiamarea ajutoriului dieiescu, pontificandu pré santf'a sa episcopulu Lemeni cu 12 asistinti.“

La 8 óre se dâ semnu de intrunire cu clopotulu celu mare alu catedralei. Preotfímea impreuna cu statulu civilu si militarulu se adunà dinaintea catedralei, unde erau asediate pe estrada scaune si mese. Poporulu adunatu in foru, la cuventulu tribuniloru, intr'unu minutu se departe in cete si ulitie. Atátu erá de ascultatoriu acestu numerosu poporu.

La 9¹/₂ óre o deputatiune alésa de adunare chiama pe comisarii guverniali, Ludovicu Szabó consiliariulu, si baronulu Nicolau Bánfy, comite supremu, cari si venira indata, imbracati in costumulu de parada cu sabiele incinse.

Portarea de ieri a poporului cea plina de gravitate „intre marginele cuviintiei, fara nici o agitatiune, si in cea mai mare linisce“ (sunt vorbele comisariiloru contra guvernulu) au pusu in uimire pe toti strainii. Comisariiloru guverniali nici in minte nu le veni sê provóce poporulu de-a se departá de la adunare séu chiar de a-lu risipi cu putere armata, dupa cum sunau ordinile si instructiunile ce primisera de la guvernulu: comisarii, ómeni intielepti, nu se tienura de decretelu guverniali, cari nici erau drepte nici amesurate impregiurâriloru, ci punendu la o parte aceste decrete si instructiuni guverniale, — se conforma impregiurâriloru si facura ei insi-si alta instructiune pentru tienerea adunârii natiunale, — care éta cum suna:

„1) Consultarea este libera avendu in vedere credinti'a detorita maiestâti si patriei. —

„2) Nimeni sê nu agiteze poporulu necunosculatoriu de politica; fia-care vorbitoriu sê se silésca a convinge, in numele guvernului, pe

toti cei de facia, de a fi ascultatori de ordinile mai inalte, si ca tieranii sê ascepte in pace legea despre incetarea perpetua a relatiuniloru urbariale de pan'acum, — ér pan'atunci sê implinésca regulatu servitielu urbariale; câ-ci

„3) acésta este si vointi'a maiestâti, care a facutu propunere in acésta privire dietei, ce se va tiené in 28 maiu.

„4) Cátu zace la anim'a maiestâti sórtea natiunii romane, — se vede din propunerea facuta dietei pentru egalitatea Romaniloru.

„5) Numai cei chiamati la adunare si numai patriotii au dreptulu de a vorbi contra poporu.

„6) Déca cine-va din tíera straina va cutezá sê agite poporulu, séu chiar patriotu fiindu, va lucrá contra acestoru principie, — ori va atinge persón'a cui-va, siesi sê-si impunte urmârilu neplacute.“ Subscrisi amendoi comisarii.

Venindu comisarii in adunare, — fura primiti cu cuviintia. Se dete lectura decretelor guverniale pentru tienerea adunârii. Instructiunca se ceti si se esplicà de episcopulu Siaguna.

Deschidendu-se astu-felu adunarea in modu oficialu, comisarii se departara.

Acum se nascu o via discussiune intre inteligentii adunati inaintea bisericei, unde sê se tiena siedintiele adunârii natiunale? Unii dîceau câ adunarea sê se tiena in launtrulu bisericei unde conformu decretelor guverniale numai cei *specialmiute convocati* de episcopi sê aiba dreptulu de a intrá, — acestia erau unionistii cari nu cutezau a vorbi inaintea poporului. Altii dîceau, sê se tiena adunarea inaintea bisericei, unde pe estrada sê se consulte inteligentii, éra conclusiunile sê se publice spre acceptare poporului adunatu in foru. In fine, ómenii poporului nu voiau sê se escluda de la consultare nici unu Romanu, acést'a erá si peste potintia dupa setea cea mare de libertate a poporului; pentru aceea propuneau, ca adunarea sê se tiena, nu in biserica, nici inaintea bisericei, ci in campulu deschisu din susu de Blasiu, câ-ci, de si este vastu forulu Blasiului, dar pentru multímea poporului devenise pré strimtu; erá téma, dîce „Organulu“, câ starea celoru de facia va deveni nesuferita in foru din caus'a desimeii poporului si a caldurei dîlei. Ómenii poporului invocau si instructiunca comisariiloru, care nu vorbiá de adunare in biserica, ci din contra, vorbindu despre cuventâri

la poporu, presupunea tienerea adunării sub ceriulu liberu. Intr'aceea, se luasera tóte dispositiunile pentru tienerea adunării afara in campu, se ridicase acolo o tribuna in midiloculu campului, se asiediasera mese si scaune pentru cei mai de frunte ai natiunii, o mare parte a poporului se si trasese in campu, candu Barnutiú se întórse catra episcopi dîcêndu: „Poporulu ve ascépta, sê veniti in campu la adunare, unde s'au facutu tóte dispositiunile pentru acést'a.“ Nimeni nu mai grai in contra, ci toti in unanimitate decisera: *Adunarea natiunala se stramuta la largu in campulu din susu de Blasiu.* Se trase clopotulu celu mare alu catedralei. Se sculara episcopii si tóta inteligenti'a inainte, ér in urm'a lor se ridicà multîmea poporului cãta se mai aflá in foru, si plecara cu totii la campu.

Inainte mergea flamur'a cea mare tricolore a natiunii romane, cu inscriptiunea: *Virtutea Romana reinviata.* Colorile flamurei, vînetu, rosu, albu, erau colorile vechi ale Transilvaniei, ér nu colori muscalesci cum calumniau Ungurii. D'a supra flamurei, o frundia négra-galbina, colorile imperiale. Poporulu urmá in cea mai minunata ordine, impartítu in cete sub conducerea tribuniloru, „de cari erá ascultatoriu peste tóta cugetarea“ dîce „Organulu.“ In acésta marétia procesiune se inaltiara mai multe flamure natiunale cu inscriptiuni: *libertate si independintia natiunala, credintia neînfranta catra natiune si tron, nici o uniune cu tier'a unгурésca.* In acésta procesiune puteai vedé multîme de Romani, cari pan'acum treceau de Unguri, rusîndu-se acum de ratecierea de mai nainte, si apucandu de bratiu pe cei mai declarati Romani in calea spre campu.

Astu-felu ajunse totu poporulu in campu la comitie.

Inainte de a trece la formarea si organizarea adunării in campu: se cercetâmu elementele din cari erá compusa. Elementele adunării le aréta cartile convocátorie ale episcopielorú, dar nu deplinu. — Consistoriulu din Sibíu (in lips'a episcopului) chiamá la adunare „pe protopopi si pe cei mai priceputi si mai descepti din partea mirenésca.“ Episcopulu de la Blasiu: „singuru pe protopopi cu unii barbati priceputi.“ Acestu episcopu, conformu decretului guvernialu, opresce poporulu de la adunare, dîcêndu cã „numai indesiertu cu impedecarea economiei ar face ostencía.

(Va urmá.)

Caletoriulu si jun'a.

Spune-mi spune, bela juna,
De ce-adesu nóptea la luna
Siedi pe malulu inffloritu,
Si cu albe lacrimióre
Multiesci und'a curgátoria
Din isvorulu argintítu ?

Nu ai parinti cu iubire ?
N'ai amantu, ce cu-o zimbire
Aru indulefí traiulu teu ?
Séu n'ai frati ? n'ai sorióre ?
Nu ai neamu, care cu-amóre
Te-ar primí la sinulu seu ?“

Asié 'ntrebá caletoriulu,
Ce-si urmá prin lume dorulu,
Pe o juna de romanu,
Ce cu gratiele sale
Opacesce lun'a 'n cale
Si lucéferulu blondinu.

— Am parinti eu cu iubire
In a ceriului marire ;
Neamuri am sute si mîi ;
Amanti, frati si sorióre
Mi-su blandele stelisióre
De p'a ceriului campii.

Dar eu plangu c'am avutu tiéra
Cu manóse, dulci hotara,
Si-adi e raiu pentru straini ;
Si plangu glori'a betrana
Adi calcata in tierina,
P'ale Daciei ruini.

Si me juru pe santulu sóre,
Dulce fíntia caletória,
Cã voiú plange inca eu,
C'aste lacrimi inocente
Pe o radia-o sê s'avente
Susu in ceriu la Dumnedieu !

Elu apoi cetindu din ele
Suferinti'a gintei mele,
Va priví induratoriú,
La-a mea dulce natiune
Si i-a dá díle mai bune,
Va 'mplini adancu-i doru !

I. B. Bosco.

Frumós'a si Infricosiatulu.

— Naratiune francesa. —

I.

Erá odata unu negociatoriu pré avutu, caruia Domnedieu i-a daruitu siese prunci, dintre cari trei erau fii, trei fete; si fiindu cá negociatoriulu acest'a erá unu omu inteligentu si bine cugetatoriu: nimicu nu a intrelasatu pentru educatiunea prunciloru sei, si nu a crutiatu spsele, pentru ajungerea acestui scopu, si a invetiatu pruncii la totu, ce a crediutu cá li este de trebuintia.

Fetele lui au fostu fôrte frumóse tóte trei, dara cea mai tenera erá donata de creatoriulu cu o frumsetia miraculósa, încátu de mica nu erá numita altcum, decátu numai: „Frumós'a!“ Si fiindu cá acésta numire i s'a pastratu totu-de-una, deja acésta a fostu de ajunsu, ca a supra „Frumósei“ sê stêrnésca invidia in celalalte sorori ale ei.

Fetisiór'a acést'a, erá pe câtu mai frumósa, pe atátu si mai buna, decátu sororile ei, cari pentru cuventulu cá sunt avute: erau peste mesura superbe, se portau cu totulu ca nesce dómne de rangu inaltu, si déca se incercau alte fete de negociatori a li face visita, le primiau de a rondulu cu recéla, séu nici cum, cercandu ele societatea acelora numai, pe cari le credeau loru asemene, cu avutiá, si cu natura.

Nu remanea dí, in care sê nu cérce ele balurile, teatrulu, promenadele, si ori-ce petreceri publice, — batendu-si jocu de sor'a loru cea mai tenera: care petrecea timpulu ce i intrecea de la ocupatiunile casnice, cu cetirea cartiloru bune si folositorie.

Sciindu-se, cá fetele aceste sunt avute, mai multi negociatori mari li s'au presintatu deja ca petitori, dara domnisiórele cele dóue mai mari, s'au dedatu a se declará, cá ele nu se voru maritá, pana candu nu le va cere atare principe, — celu pucinu — comite séu baronu.

Frumós'a (fiindu cá pe cea mai tenera, si noi de genere, numai asié o vomu numí) déca i viniá atare petitori, — i multiamiá dupa cuviintia pentru acésta incredere si onóre, observandu numai atát'a, cá ea, de o parte inca e pré tenera, de alte parte doresce a mai remané cáti-va ani langa tata-seu.

S'au intemplat, cá negociatoriulu nostru, in urm'a unoru giurstári ne prevediute si ne acceptate, a remasu seracu, perdiendu-si tóta averea si mai remanendu-i din tóta avuti'a cea vestita, singuru singurelu numai o villa neinsemnata la campu, departe de cetate.

Plangêndu spuse elu prunciloru sei, cá sunt deja siliti a sê mutá in acea villa, si cu totii numai asié voru poté traf, déca voru lucrá ca ceialalti campeni. Fetele cele mai mari decisera numai decátu, cá ele nu se voru departá de cetate, si cá ele au adoratorii loru, cari si-voru tiené de onóre, déca le voru capetá pe ele de socfi, si déca nu-su acum avute.

Bunele domnisióre s'au inelatu amarav, fiindu cá amantii loru, adoratorii loru de pan'acuma, sciindu-le acum lipsite de avere — nici cá s'au mai uitatu catra dinsele.

II.

Fiindu cá pentru superbi'a loru, pe cele dóue fetisióre mai mari nimene nu le iubiá, toti díceau: „ele

nu merita compatimirea nóstra; din contra ne bucurâmu, cá sunt umilite in inaltierea loru, acum potu jocá rolu de dómne, pastorindu-si oile!“

De alta parte inse éra-si toti díceau: „Nefericirea Frumósei ne dóre, pentru cá ea e in adeveru o fetisióra buna.“ Cu atát'a teneretia si bunetate conversá ea totu-de-una, cu cei de o sórte mai nefavorita; asié blanda, asié onesta erá ea!“

Insusîrile aceste au fostu caus'a, cá de si acum mai multi fruntasi aspirau dupa man'a ei; dara ea si acum asié se declará cá tocmai acuma nu póte sê parasésca pe tata-seu in nefericire, si lu-va urmá in locuinti'a vilana, ce sê-lu póta mangaiá si ajutá in grelele ocupatiuni.

Sarac'a Frumósa destulu suferiá in adanculu séu pentru nefericirea tata-ne-seu si a sa; „Ori câtu voi plange, plansulu si cainti'a nu-mi voru redá averea, si bunastarea mea; trebue sê lucru dara intr'acolo ca sê ffu fericita si fara prosperare.“

Dupa ce ei s'au mutatu in locuinti'a de la campu, negociatoriulu cu doi fii ai sei s'au apucatu numai decátu de lucrarea si cultivarea pamentului. Frumós'a diminéti'a la patru óre deja erá totu-de-una scolata, curatindu cas'a, si apucandu-se de pregatirea prandiului pe sém'a familiei. La inceputu i-a constatu cam multa ostenéla, noulu modu de vietuitu, fiindu cá nici ea n'a fostu dedata cu ocupatiunile servitórielor; dara petrecêndu dóue lune, lucrarea diliginta i-a intaritu corpulu, s'au facutu mai tare decum a fostu. Fiindu-si ocupatiunile economice, cetiá, séu se esercitá in fortepianu, séu torcêndu cantá, ca o paserunica de campu.

Sororile din contra si-petreceau dílele in lene; ele se scolau la diece óre deminéti'a, se preumblau tóta díu'a, si se intreceau in gemutu si doreri, dupa vestmintele cele frumóse, si dupa societátile splendide. „Uita! — díceau ele, — sor'a nóstra, ce spiritu prostu, si degradatu are, cá si cu nefericirea se indestulesce!“

III.

Bunulu negociatoriu altmintrelea cugetá, nu ca ficele sale. Elu sciea, cá Frumós'a mai multu are insusîrile acele, cu cari si celei mai culte si mai fine societáti i-ar poté servi de ornamentu, decátu sororile ei. Multu se mirá elu de virtutea si paciinti'a tenerei fete; pentru cá sororile ei nu numai cá impingeau totu lucrulu casei pe umerii ei, dara in totu minutulu, o derideau si batujocuriau.

Unu anu a trecut deja, de candu famili'a acésta vietuiuesce in acésta retragere, candu éca primesce negociatoriulu o epistola, in care i se face cunoscutu, cá o naia incarcata cu marfe, ce i compete lui, a ajunsu in portu in pace.

La acestu anuciú si-a innaltiatu fetele cele mai mari capulu de nou, crediendu cá voru poté parasi éra-si traiulu acest'a tieranescu si obositoriu; si candu au vediutu cá tat'a loru e gat'a a plecá, au inceputu numai decátu a-lu atacá cu cele mai nedumerite rogâri: sê le aduca loru vestminte scumpe, ornamente de capu, si tóte nimicurile.

Frumós'a nimicu n'a cerutu; ea sciea, cá pretiulu intregu alu marfei venite nu ar fi de ajunsu spre indestulirea aspiratiuniloru loru.

— Tu nimicu nu poftesci sê-ti cumperi? — întrebă tat'a de Frumós'a.

— Dupa ce esti asié bunu, de te ingrigesci de mine, te rogu frumosu sê-mi aduci mie o rosa, fiindu că aci nu sunt!

Frumós'a, nu pentru aceea a cerutu ros'a, ca si cum tocmai asié doiósa ar fi fostu dupa ea: ci, pentru ca sê nu se véda a condamnă prin portarea sa, — tratarea sororiloru ei, cari deja si afirmau, că ea numai pentru aceea nu cere nimicu de la tata-seu, pentru că si prin acést'a sê se destinga de ele.

Bunulu omu a mersu; dara ajungêndu, numai decátu s'a redicatu procesu in contra-i, pentru negociulu sositu; si dupa ce a avutu peste multe valuri a strabate, in asié saracia a recadiutu éra, cum a fostu inainte de venirea negociului.

Cam in departare de 10 miluri locuiá de la cetate, din care plecandu calare catra casa, candu se desfetá in meditatiuni, că éra si-va vedé pruncii, intr' unu codru mare, care avea de a-lu strabate, si a perdutu calea, a ratecitu.

Ningea cumplitu, si viscolulu érá asié de mare, încátu de dóue ori l'au restornatu de pe calu.

IV.

A innoptatu, candu tocmai la aceea cugetá, că de siguru va fi silitu a mori de fôme séu de frigu, séu va deveni prada lupiloru, a carora urlétu lu-audiiá in giurulu seu, si éta că de la inceputulu unei carâri lunge, marginite de ambe laturile cu arbori, i trase atentiunea o lumina mare, care inse se vedea a fi fórte de parte.

Ratecitulul negociatoriu a plecatu dreptu spre aceea lumina, ce se trageá dintr'unu palatu întregu iluminatu.

Negotiatoriulu a multiamitu dara lui Dumnedieu pentru că astu-felu l'a condusu din periclu, si a grabitu in palatu.

Multu s'a miratu nevedindu in curte pe nimeni, nici unu sufletu. Calulu care i urmá — observandu unu staulu deschisu, a intratu dreptu in acél'a, si fiindu fórte flamandu, cu lacomia mare s'a apucatu de fênelu si ovesulu, ce a aflatu in staulu.

Negotiatoriulu, legandu-si calulu la iasle, a intratu in castelu, unde asemenea n'a vediatu pe nimeni, dara in prandîtoriu a aflatu més'a ascernuta pentru o persóna, o cina buna deja pe mésa, si in cuptoriu ardea unu focu bunu si viu.

De apa si néua fiindu i vestmintele pana la peledu, s'a grabitu la focu sê si le usce, si dicea intru sine: „Domnulu, séu servitorii casei acestoia, mi-voru iertá, déca mi-iáu libertate a întrebuintiá ocaziunea, si sperediú, — că numai decátu voiu veni cei din casa.“

A si acceptatu indelungu; dupa ce inse orologiulu a intonatu unu-spre-diece de nópte, si totu n'a mai venitu nimeni, n'a potutu mai indelungatu a se opune torturei, ce i casioná fômea, a apucatu de pe mésa unu puiu friptu, de dóue ori, lacomu, dar si tremurandu inghitindu-lu, — si potolindu-si setea cu vinu.

Acum capetandu curagiu, a esítu din acésta sala, amblandu crucisii curmedîsiu, peste multe chilie pomposu ornate, in fine a ajunsu intr'un'a, unde lu-

acceptá unu patu bunu; fiindu deja mediulu noptii trecut, si elu obositu, nu s'a cufundatu, ci a incuiatu usi'a salei si s'a culcatu.

Deminéti'a, candu s'a desceptatu, spre mirarea lui, in loculu vestminteloru lui rupte, si destruate, a aflatu altele bune si elegante.

— Nu se póte altcum, — dîse negociatoriulu, — castelulu acest'a de siguru e alu unui vragitoriu bunu care se pórtá cu compatimira catra pusetiunea mea funesta.

Dupa aceea uitandu-sé pe feréstra éra s'a minunatu, ne mai fiindu néua unde-va ci numai váli si campuri in florite, cari i incantá vederea.

V.

Din dormitoriu s'a rentorsu in sal'a de prandiu, unde eri sér'a cinase, vediu o mesutia, si pe aceea o ciocolada gat'a.

— Ti-multiamescu, dómna magica, — dîse cu versu innaltu, — că te-ai ingrigitu si de dejunulu meu!

Bunulu meu omu, saturandu-se, a esítu sê-si cerce calulu, si cum trecea, pe langa o tufa de rugu, si-a adusu a minte de Frumós'a, că l'a rogatu pentru o rosa; — rupse unu ramu cu mai multe rose deschise.

In acelu momentu audí unu vaietu infricosiatu, si vediu apropiandu-se de elu o fiéra cumplita, unu Infricosiatu, de care s'a inforatu.

— Nemultiamitoriu esti, — dîse Infricosiatulu cu unu tonu grozavu, — ti-am scutitu viéti'a, primindu-te in castelulu meu; servitiulu si bunatatea, acum mi-o respaltesci cu rapirea rosoloru mele, pe cari mai multu le iubescu, ca ori ce alta in lume; cu mórte ti-vei rasplatí orórea comisa, si numai unu patrariu de óra ti-concedu, ca sê poti cere de la Dumnedieu iertare.

Negotiatorulu ingenunchiandu, cu manile redicate s'a rogatu de Infricosiatulu, dicêndu:

— Inaltiate, Dómne! iérta-me! N'am cugetatu, că te voiu vatemá rumpendu o rosa pe sém'a unei fiice a mele, care alta nu a cerutu.

— Eu nu me numescu: inaltiate dómne; — respunse selbateculu, numele meu e Infricosiatulu. Mie nu-mi placu complimentele, voiescu numai, ca ori cine sê-mi spuna ceea ce cugeta; nici nu crede, că cu lingusírea me vei miscá; dara precum am intielesu din cuvintele tale, ai mai multe fete; ou te iertu sub acea conditiune, déca óre-care dintre ficele tale cu voi'a sa va veni sê móra ea pentru tine; mie nu-mi vorbí nimicu, ci mergi! jura-te, că in acelu casu, déca dintre fetele tale nici un'a nu va voi sê móra pentru tine, tu insu-ti in restimpu de trei lune vei veni indetru.

Bunului omu nici in cugetu nu i-a venitu a-si sacrificá pe care-va fica acestui Infricosiatu, ci a dísu intru sine:

— Celu pucinu, voiu avé acea bucuria, încátu mi-voiu mai poté imbratísia pruncii.

A juratu dara, că va reveni.

Éra Infricosiatulu i dîse:

(Va urmá.)

Adunarea de la Timisióra

a „Societății pentru fondul de teatru romanu“ ținută la 11 și 12 nov. a. c.

II.

Procesu verbalu.

Siedintîa II.

Adunării generale pentru fondul teatralu rom. nationalu, ținută în Timisióra la 12 noemvre 1872 st. n. —

Nr. 1. Fiindu ór'a 10 n. d. m. dlu presiedinte deschide siedintî'a.

Nr. 2. Cetindu-se protocolulu siedintiei de ieri, Se autentica.

Nr. 3. Nainte d'a procede la ordinea dîlei se cutescu telegramele felicitatórie catra adunarea generala, tramise de la mai multi intieleginti romani din Lugosiu, din Satu-mare, si Gherla.

Cu multa placere se iau la cunoscintia.

Nr. 4. La ordinea dîlei:

P. Rotariu referintele comisiunii pentru conscrierea membriloru, reportéza cumca s'au inscrisu mai multi membri, cari inse pentru scurtîmea timpului n'au potutu toti respunde îndata tacele promise.

Se iá la cunoscintia si se decide: List'a pentru conscrierea membriloru se remana deschisa la dlu Rotariu inca 15 dîle, pana candu Dd. membri au voru respunde tacele deobligate, si se voru immanuá dlu secretariu alu comitetului centralu la Pesta.

Nr. 5. Dlu G. Traila, referintele comisiunii pentru censurarea reportului si socoteleloru comitetului centralu, despre starea insocirii si a capitalului, reportéza, cumca tóte s'au aflatu in cea mai buna ordine, si propune d'odata a se sprime incredere si recunoscintia comitetului centrale si dlui secretariu.

Reportulu se iá la cunoscintia; propunerea dlui referinte se primesce unanimu.

Nr. 6. Dlu I. Luca, referintele comisiunii esmise pentru primirea si censurarea propuneriloru, reportéza cumca nu s'a ivitu nimene cu ce va propunere momentósa.

Se iá la cunoscintia.

Nr. 7. Dlu Pavelu Jurma face adunării propunerea: Sê decida cumca intru adunarea si sporirea fondului teatralu sê se pórté in tóte bisericelē unu tasu menitu acestui scopu.

Propunerea fiindu contra §-lui 3 lit. a) b) si c) din statute, — cade.

Nr. 8. P. Rotariu aduce la cunoscintîa adunării generale, — cumca in Timisióra s'a infiintiatu pentru locu si comitatul unu comitetu filialu pentru promovarea scopului societății. Totu odata propune a se impoteri comitetulu filialu, ca banii ce-i va agonisi acestu comitetu, sê-i depuna — sub supraveghiarea comitetului centralu — la reuniunea din Timisióra a institutului de cred. si econ. „Albina“ din Sibíu.

Scirea despre infiintierea comitetului filiale in Timisióra se iá la cunoscintia, éra propunerea cu privire la banii ce voru intrá la comit. fil. cade, din cauza, cá administratiunea ar fi pré grea pentru comitetulu centralu.

Nr. 9. Dlu membru Bartolomeiu propune cumca venitóri'a adunare generala pentru fondulu teatralu rom. nat. din mai multe consideratiuni momentóse, sê se țină in Caransebesiu.

Propunerea se primesce cu viua placere, — éra terminulu se decide diu'a de 30 aprile 1873 st. n.

Nr. 10. Finindu-se objectele de la ordinea dîlei, dlu avocatulu V. Popu descopere simtiemintele de bucuria si recunoscintia ale banatieniloru catra on. comitetulu centralu, votandu-i totu odata si recunoscintia pentru ostenelele sale, mai departe se sprima cu recunoscintia si fatia de cei ce partecipara la adunarea generala.

Se iá la cunoscintia cu consentîrea tuturoră, — éra dlu secret. I. Vulcanu sprima in numele comitetului centralu multiamit'a sa fatia de adunarea generala.

Nr. 11. Dlu G. Traila propune recunoscintia protocolara dlui protop. M. Dregheciu, pentru coderea localitătii sale spre ținerea siedintieloru, si comitetului arangiatoriu pentru ostenelele sale.

Se primesce.

Nr. 12. Pentru autenticarea acestui protocolu se alegu:

Dd. M. Dregheciu, St. Adamu, P. Rotariu si G. Ardeleanu.

Dupa acesteá dlu presiedinte Dr. P. Vasiciu multiamescce pentru distingere si pacientia, si dechiară adunarea inchisa.

D. U. S.

Dr. P. Vasiciu
presiedinte ad hoc.

M. Ungureanu
secretariu ad hoc.

Acestu procesu verbalu s'a autenticatu in 16 nov. 1872 st. n.

Adamu G. Ardeleanu.

P. Rotariu.

La punct. 4.

Telegrame salutatórie.

(Sosite la adunarea din Timisióra.)

Lugosiu, 11 nov. Dr. Vasiciu, pentru dlu Alexandru Romanu, Timisióra. Lugosienii saluta cu bucuria adunarea Societății pentru fondulu teatrului nationalu si dorescu succesu stralucitu. Petricu, Perianu, St. Popovicu, Popavitia, Catrusca, Grecu, Ilavanu, Pestianu.

Satu-mare, 11 nov. Iosifu Vulcanu, Timisióra. Adunarei pentru fondulu teatrului romanu i dorimu succesu intreprinderiloru nobile. Renvieze Thal'i a romana! Pentru multi — Ferentiu.

Gherla, 12 nov. Pavelu Rotariu, Timisióra. Intreprinderea si nisuintiele sublime ale Societății pentru fondulu de teatru sê fia incoronate de succesele cele mai stralucite! Traiesca natiunea romana! Huza, Chertice, Ivasco, Indre, Papiu, Moldovanu, Bene, Demianu, Anca, dr. Papp, Munteanu, Onaciu, Racotí, Bibaleu, Gheaja.

S A L O N U :

CE E NOU?

* * (La adunarea de la Timișoara) a societății pentru fondu de teatru naționalu, precum anunțaramu în nr. trecut, s'a decisu, că viitoru'a adunare generală sê se țienă în orasiulu Caransebesiu. Asié dara va fi chiar la timpulu seu a aretă în cifre relațiunile teritoriale și de poporațiune ale confinieloru militare banatiene. Poporațiunea totală a regimentulu de Peterwardein e 83,248, a comunității Peterwardein 4597, a Carlovitiului 4874, a Semlinului 10,046; a regimentulu ban. nemțiescu 97,627, a Panciovei 16,888; a regimentulu ban. serbescu 86,478, a Bisericeii-albe 8284; a regimentulu romanu banatianu 98,260; a batalionulu ciaiichistiloru de la Titel 34,358. Va sê dica, poporațiunea totală a confinieloru militare, incorporate de curendu la Ungari'a, e 444,660, — și a nume 224,266 barbati, și 220,394 femei. Neamintindu celelalte, regimentulu bauatianu romanu are 4 opide, 95 de sate, 11,953 de case; éra dupa confesiune totu acest'a are 9812 rom. cat., 8 gr. c., 88,017 gr. or., 297 luterani, 7 calvini, 123 iudovi; arealulu totu acestui regimentu se urca la 10,205 *mille patrate. Adeca Romanii posedu celu mai mare teritoriu, ei fiindu și la numeru mai multi.

* (Diet'a Ungariei) în dîlele din urma n'a ținutu șiedintie publice, ci a lucratu numai în secțiuni. Deputatii romani absentéza mai toti.

* * (Choler'a în Pesta) totu creșce, încâtu numerulu celoru suferindî de acest'a bóla a devenitu mare. Se speră înse, că încependu-se frigulu, și choler'a va cam scádé.

× (Tigarile austriace.) „Gazetta de Temesvár“ scrie, că diu'a de 16 c. a fostu adevérata dî de gróza pentru o familia din suburbi'a fabrica. Eră timpu de méssa, famili'a se ospetă și dlu de casa, carele lucrare, în acea dî multu, mai multu de câtu alta-data, desvoltă unu apétitu escelentu. Tocmai se ocupá cu o galusca uriasă, pe candu de odata i cadîu furculitî'a din gură, întórse ochii și cadîu de pe scaunu pe paméntu. — Racnetulu și spaim'a familiei atrase pe vecini la cas'a de doliu, încercandu-se în tóte chipurile de a-lu reduce la viétia, care înse remasera fara nici unu resultat. Se vorbiá deja de a chiamá pe mediculu a nume, carele sê constatae mórtea, pe candu unu vecinu bunu, care fumá tocmai o țigara gróasă de Cuba, din întemplantare i sufflă o netulă désa de fumu tocmai în fatia. — Efectulu acestei salve de fumu, este peste potintia a se descrie; mortulu de odata si-schimosi fatî'a, pana la caricatura, începú sê tusiésca și sê starnute, și tresari la viétî'a cu unu energicu: „fiu ce putórel!“ — Fericitulu proprietariu de asemenea țigari miraculóse de ale traficeii Ungare eră mandru de gur'a sa cu care se fali în totu orasiulu. Er numit'a gazeta adauge, că trafic'a tutunulu din Ungaria, nici nu s'ar fi potutu comandá cu o reclama mai buna pentru productele ei de câtu cu acest'a.

= (Unu indoitu sinucidu originalu.) În Galati socii X... se gaseau — dupa cum se pare — fórté genati de câtva timpu în afacerile lor. Alalta-eri consórt'a X... merse sê gasésca pe groparulu locului, și sub pretextu că la etatea unde s'ar aflá, ea și barbatulu seu (de aprópe șiese-dieci ani) ar poté de la unu

minutu la altulu sê fia chiamati de la viétia la mórte, și că în acestu casu nelasandu nici copii nici rude d'aprópe, nimenea nu s'ar ocupá de cheltuiielele immórtentári, lu-facú sê primésca pretiulu a dóue gropi. — Sér'a ajutandu pe barbatulu seu, preparara împreuna dóue cosciuge, pusera alaturea pleopele, și cuiele necesarie pentru închidere, și asiodiara din pregiuru faciele de mórte. În urma — dupa aceea — îmbracandu-se în hainele lor de serbatóre, pusera foculu la o caldare cu carburi și se culcarea fia-care în cosciugulu seu. Astu-felu fura gasiti a dóu'a dî de câtiva vecini nelinisciti, că nu-i vedeau esîndu.

‡ (Aventur'a unui naturalistu.) Precum scimur naturalistii Ungariei s'au adunatu lun'a trecuta la Mehadia. Unulu din acesti scrutatori ai naturei se preamblá, și observandu, că unu țieranu nu-lu lasá din ochi, se întórse spre elu și lu întrebá, ce voiesce? Țieranulu, dupa ce întielese, că și dlu acest'a este unulu dintre naturalisti, lu-chiamá la sine a casa. Invetiatulu, netemendu-se de ce-va reu, se duse. Ajungéndu în curte, țieranulu lu-duse la cotetiu, și lu-întrebá de ce nu se ingrasiá porcii lui, cu tóte că le da buna și destula mancare? Invetiatulu statu uimitu. Fét'a țieranulu atunci veni și trase pe tatalu ei de maneca dicéndu: „Lasa-lu tata, nici elu nu va face grase scrófele nóstre; nu vedi, că și elu este ca o scandura?“ Invetiatulu nu-i a trebuitu mai multu și, a luat'o la picioru, fara a mai asceptá onorariulu visitei.

* * (Societatea Petru Maioru) a junimei romane din Buda-Pest'a s'a constituitu la 3 nov. astu-felu: presiedinte Iosifu Vulcanu, vice-presiedinte Gavriila Mihali, notari Arone Hamsea și Ionu Oprea, secretariu Ionu Ciocanu, bibliotecariu Ionu Panea, cassariu Gruia Liuba, controloriu Petru Iliesiu.

* * (Primirea fonduriloru din Carlovétiu.) Cau-s'a Romaniloru ortodossi din Banatu și Ungaria, în privintî'a fonduriloru bisericesci din Carlovétiu, precum cetimu în „Albina“, este regulata, și partea ce prin impacatiunea de anu s'a acordatu Romaniloru, e primita și transportata la Aradu. Acéstă parte, dupa ce s'au detrasu spesele avute, face sum'a de 333,310 fl. 40 cr. Din partea Romaniloru ca represintanti la actulu complanării finale și alu primirii baniloru, s'au infatșiatiu: parintele episcopu alu Aradului Procopiu Ivacicoviciu, ca presiedinte alu comisiunii romane, apoi dlu Iulianu Ianculescu, ca membru din partea sinodulu eparchialu de Caransebesiu, și dlu V. Babesiu, ca represintate alu delegatiunii romane și membru alu comisiunii primitórie.

* * (Personale.) Dlu Georgiu Ioanoviciu, secretariu de statu la ministeriulu de culte si-a datu dimisiunea, care fu primita. — Dlu Traianu Doda, generalu-majoru și comandante alu despartiamentulu XII alu regimentulu întâiu de pedestrasi, este pusu în stare de pensiune. — Dlu Florianu Nilvanu, candidatu de advocatu, este numitu esecutoriulu judecatorescu la judecatori'a cercuala de la Siomenta-mare. — Dlu Gavriila Vintiu e numite cancelistu la tribunalulu de la Sighetulu Marmatiei.

* * (Sementia de curechiru implutu.) O domnișóra din Pesta maritandu-se de curendu la țiera, scrise unei amice a sale din Pest'a: „Scump'a mea! Vreu sê facu o suprindere barbatulu meu; elu iubesc-

ce multu curechiulu (varza) implutu; vreu sê-i facu de acest'a, te rogu, tramite-mi dara câtu mai curendu sementia de curechiu implutu, . . etc.

♯ (*Hymen.*) Dlu Georgiu Morariu teologu absolutu de dieces'a Aradului si-a incredintiatu de ffitôri'a socia pe domnișôr'a Elena Craciunescu, fiic'a dlui preotu gr. or. din Chinesu, in Banatu.

♯ (*Morti.*) Filipu Suiciu, studinte de a IV clasa reala, la Toraculu micu in 27 oct. in etate de 20 de ani. — Demetriu Bolocanu, preotu in Cerna, in etate de 39 ani.

Literatura si arte.

* * (*„Amiculu Poporului“*.) calindariu pe anulu 1873 de Visarionu Romanu a esitu cu unu cuprinsu variatu. Pretiulu 56 cr.

= (*Avis.*) Cei ce dorescu a mai avé cartea: „Cursu de practic'a gradinaritului“, au a se adresá la autorulu in Fogarasiu.

× (*A esitu de sub presa*) la Bucuresci a dóu'a editiune din notiuni de „Istoria Romanilor“, pentru clasele III si IV primare, de M. C. Florentiu, institutoru de clasa IV in capitala.

Din strainetate.

* * (*Don Amadeo*.) regele Spaniei, nu pré pôte sê aiba multa bucuria in nóu'a sa patria. Diuarele éra si scríu despre unu nou atentatu comisu in contra persóniei lui. In sambet'a trecuta, candu regele trecú pe langa o casa, care acuma se zidesce, de odata simtí trecându pe de-a supra capului omu de statu se publica urcate spre elu. Curagiosulu rege teneru, se díce, cá nu s'a spariatu, dar a decisu a fi mai precautu de acuma inainte.

* * (*Thiers*.) presiedintele republicei franceze, — caruia — precum se scé — din tóte partile i se tramitu decoratiuni, din curiositate si-a pretiuitu ordinarile. Pretiulu acestora se urca la 28,000 franci. Numai ordinulu Medjdie e de valóre 5000 franci. Din modulu vietii betranului omu de statu se publica urmatóriele. Elu se scóla diminéti'a la siese óre, si merge a se preamblá in gradin'a sa; câte odata ese cu caruti'a in palatulu parcului; dar preambleara duréza numai timpu scurtu, si elu se rentórcé in odai'a sa, unde lucra pana la o óra dupa miédia-di. Dejunulu lui e fórté simplu, inca si déca are óspeti, si duréza numai pucinu. Pana sér'a la siese óre se afla in adunarea natiunala. Cu mai multa comoditate, ma cu óre-care splendóre prandiesce sér'a la optu óre si diumetate. Atunce nici odata nu-i lipsescu óspetii. Dupa cina primesce in audintia. Aceste primiri duréza pana la miédia-nópte, si óspetii lui lauda pe'ntrecute spiritulu vioiu alu betranului omu de statu, carele in aceste díle doreróse e cea mai mare fericire pentru Franci'a ingenunchiata.

♯ (*Messi'a jidaniloru a venitu.*) In Berlinu corcula printre jidani o scrisóre cu sigilu regescu mare câtu unu taieriu, provediutu cu corón'a lui Israelu, scutul lui Davidu si cu cercu-scriptiunea urmatória: „Iekuzel imperatulu lui Israelu.“ Scrisórea are urmatóriu motto: „Lo bechajil welo bekoach ki im beruchi amar odonai Zebaoth.“ (Nu intru taria, nici intru potere, ci in virtutea spiritului vorbescu eu domnulu Sabaoth); mai departe demanda antistiloru bisericesci, ca sê vestésca in Sinagoga in 13 aug., diu'a derimârii Jerusalimului, cá de acum nainte diu'a acést'a nu este dí de jele si de superare ci dí de bucuria, pentru cá Iekuziel, autoriulu epistolei este imperatulu Israelu si totu-odata Messi'a carea venitu sê-si cuprinda imperati'a sa; si vai celoru ce nu voru crede intr'insulu. Nu peste multu va aparé in Berlinu, si va proclamá imperati'a sa. La scrisóre este alaturata o carta, care desémna otarele imperati'e lui Messi'a; precum si o provocare, care fu tramisa Portiei Otomane, ca acést'a numai decátu sê ablica de Palestina.

= (*Viéti'a unui jurnalistu in California.*) Se scóla la 10 óre, se imbraca, si-iea palari'a petrunsa la siese-siepte gauri de glontiu si merge la restaurantu sê dejune. Dupa dejunu pléca la biuroulu jurnalului ca sê védia foile dílei, si vede cá intr'una este tratatu de miserabile, intr'alt'a de mincosu, si intr'alt'a de síretu; zimbescé la ide'a gluméti'a, cá are ceva de lucru, umple vr'o trei foi albe, (câ-ci are totu-de-una la indemana dóue séu trei teste spre a nu perde timpulu), le tramite cui de dreptu si se pune a scrie unu articolu de fondu, candu de odata e derangiatu de vre unu impertinentu, din care cauza se vede silitu alu da afara. La prandiu afla, cá foitile sale au fostu primite, si la trei óre are o afacere de acést'a natura sê regulezo pe marginile marii; se duce, omóra adversariulu si vine sê prandiesca; se întórcé la biuroulu jurnalului, pe drumu intelnesce o cértá poporana, de unde scapa cu mare anevointia fara sgârieture séu rane; ajunge la sanctuarulu seu si gasesce o machina infernala pe mésa, o iea si o arunca pe feréstra, scrie unu „celu d'antâiu San-Francisco“ a supra reformei morale si pléca la teatru; atacatu de trei ómeni, omóra doi si pe celu d'alu treilea lu-conduce la statiunea politiei celei mai apropiate. Intra in biurou la unu-spre-diece óre, trintescé unu omu ce se incérca sê-lu fure, omóra unu cane reu cu o pétra de pavagiu, risca de a fi sdrobotu de o cabrioleta, si-vede pulpan'a hainei sale taiata, primesce in palari'a sa de castoru, si chiar pe pragulu usiei sale, dóue glóntie, se felicita inchidiendu usi'a de noroculu ce a avutu de a scapá sanetosu si nevatematu din atâte intemplári, scrie pana la dóue óre dupa mediulu noptii, apoi se culca si dórme fara vise pana a dóu'a dí de demanéti'a.

Indreptare. In nr. trecutu pe pag. 535, colón'a a dóu'a, in „Estrasu“ in locu de „Teodoru Popu“, sê se cetésca „Demetriu Popu.“

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.